

КРИМИНОЛОГИЙН ОНОЛ, ПРАКТИКИЙН АСУУДАЛ**УЛС ТӨР-ГЭМТ ХЭРГИЙН НЭГДЭЛ, ТӨРИЙН
ХУУЛЬ ЁСНЫ БАЙДЛЫН АСУУДАЛ**

Судалгааны ажлын удирдагч:

АНУ-ын Терроризм, үндэстэн дамнасан гэмт хэрэг, авлигын судалгааны төвийн захирал, Жорж Мэйсон их сургуулийн Төрийн удирдлагын сургуулийн хүндэт доктор, профессор Луйз Шэлли

Авторын тухай:

Сэнгээгийн Энхчимэг нь бие даасан хараат бус судлаач бөгөөд ЗТАЖЯ, Хүйсийн тэгш эрхийн төв ТББ, НУБ-ын Хөгжлийн хөтөлбөр, АНУ-ын Вашингтон хотын Терроризм, үндэстэн дамнасан гэмт хэрэг авлигын судалгааны төвд эрдэм шинжилгээний ажилтан, Вашингтон дахь Дэлхийн банкны Төв оффист Хулгайлагдсан хөрөнгийг буцаан авах санаачилга хөтөлбөрт зөвлөхөөр тус тус ажиллаж байсан олон улсын туршилагатай эксперт юм. Одоо Монголбанкны Санхүүгийн мэдээллийн албад ажиллаж байна.

Тэрээр АНУ-ын Вашингтон хотын Жорж Мэйсон их сургуулийн Төрийн удирдлагын сургуульд эдийн засаг, төрийн бодлого, үндэстэн дамнасан гэмт хэрэг, мөнгө угаах чиглэлээр магистрын зэрэг хамгаалсан.

“Улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл нь өөрийн санхүү, эдийн засгийн ашиг сонирхлыг ард иргэдийн эсвэл төрийн урт хугацааны зорилтын дээр тавьдаг тул уг холбоо нь бүхий л нийгэмд хор хөнөөл үчруулдаг”¹

¹ Menace to Society, chap. 7, Хуудас 199.

“Улс төр, гэмт хэргийн хоёр бүлгийн хүчний харьцаа нь гурван ангиллын хүчин зүйлсээс хамааран хэлбэлздэг, үүнд улс төр, эдийн засаг, нийгмийн соёл орно.”²

“...Зохион байгуулалттай гэмт хэргийн бүлэглэл нь улсын улс төр, эдийн засаг, нийгмийн аппаратад нэвтэрч, тэдгээрийг хувийн ашиг сонирхолдоо ашиглах зорилгоор төрийн эрх баригчидтай үүсгэсэн, хамтын ажиллагааны харилцаа холбоо”³-г улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл гэнэ. Уг нөхцөл бүрдэх шалтгаан, үүсэл нь тухайн орны онцлогоос хамааран харилцан адилгүй байдаг. Улс төр-гэмт хэргийн нэгдлийг үүсгэх нөхцлийг гуравангилдаг бөгөөд үүнд тухайн улсын улс төр, эдийн засаг, нийгмийн соёлтой холбоотой нөхцөл орно⁴.

ЗХУ-ын бүрэлдэхүүнд багтдаг байсан ихэнхи орнууд хамгийн өндөр түвшний улс төр-гэмт хэргийн нэгдэлтэй байдаг. Учир нь ЗХУ-ын улс төр, эдийн засаг, нийгмийн

² Menace to Society, 8–17.

³ National Strategy Information Center, “The Political-Criminal Nexus,” Trends in Organized Crime 5, no. 2 (December 1, 1999): 1, doi:10.1007/s12117-999-1032-3.

⁴ Menace to Society: Political-Criminal Collaboration Around the World (New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, 2003), 8–17.

соёлд бий болсон орчин нь улс төрд гэмт хэрэгтнүүд нэвтрэх, уг хоёр бүлэглэлийн бат бэх хамтын ажиллагаа бүрэлдэх нөхцлийг бүрэн үүсгэсэн байжээ. Тааруухан төлөвлөж, боловсруулсан улсын өмч хувьчлал, гадаадын зээл тусламжийг урвуулан ашигласан явдал нь ЗХУ-д үүсээд байсан улс төр-гэмт хэргийн нэгдлийг төрийн институцыг гэмт хэрэгжүүлэх хүртэл шат ахиулан бэхжүүлсэн. ЗХУ-ын жишээ нь улс төр болон мэргэжлийн гэмт хэргийн ертөнцийн нэгдлийн талаарх чухал сургамж өгдөг.

Улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл нь улс төрийн тогтолцоо болон зохион байгуулалттай гэмт хэрэг болох хоёр бүлгийн хамтын ажиллагаа юм.⁵ Гэмт хэрэгтнүүд нь хууль бус үйл ажиллагааг ихэнхдээ нууц далд байдлаар эсвэл гэмт хэргийн ертөнцөд хэрэгжүүлдэг. Тэдний үйл ажиллагаа нь нийтээр дагаж мөрддөг нийтлэг зүй тогтол, дэг журмын гадуур явагддаг. АНУ-ын Стратегийн үндсэний судалгааны төв нь гэмт хэрэгтнүүдийг “Хоорондоо тогтмол харилцаа холбоотой

⁵ Menace to Society: Political-Criminal Collaboration around the World (New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, 2003), 7-18.

этгээдүүд бөгөөд нэг болон түүнээс дээш улс орны хууль бус эсвэл гэмт хэрэг гэж тодорхойлсон, ашиг олоход чиглэсэн нууц далд, хуульд харш үйл ажиллагаагаар амь зогоодог хүмүүс⁶ гэж тодорхойлжээ.

Үүний эсрэг, улс төрийн тогтолцоо, байгууламж нь бүх нийтийн сайн сайхныг хамгаалахад чиглэсэн хууль, дүрэм журмыг бий болгох ёстой. Нэгдүгээр түвшний албан хаагчдад “Засгийн газрын гүйцэтгэх, хууль тогтоох, шүүх засаглал”⁷ орно. Үүнд “аюулгүй байдлын тогтолцоо, цэргийн, хагас цэрэгжүүлсэн, тагнуул болон үндэсний аюулгүй байдлын албад, цагдаа болон хууль сахиулах байгууллага, прокурор, шүүх”⁸ орно. Хоёрдугаар түвшинд дээрх албан хаагчдад дэмжлэг үзүүлдэг мэргэжилтнүүд багтах бөгөөд тэдэрт “Улс төрийн намынхан, олон нийтийн харилцаа холбоо хариуцсан компаниуд (public relations-PR), бизнесийн салбар, хуулийн зөвлөгөө өгөгчид, нягтлан бодогчид болон төрийн бус байгууллагууд”⁹ багтдаг. Гуравдугаар бүлэгт албан хаагчдын албан тушаалд солигдож байдаг улс төрийн эсрэг хүчнийхэн ордог.¹⁰

АНУ-ын Стратегийн үндэсний судалгааны төвийн мэдээлж буйгаар “Төр болон зохион байгуулалттай гэмт хэрэг нь хэзээ ч салангид байгаагүй...” бөгөөд Засгийн газар гэмт хэрэгтнүүдийг мэдээллийн чухал эх сурвалж болгон ашиглах тохиолдол ч байсан. Зохион байгуулалттай гэмт хэрэг нь “ихэнхи улс орнуудын

засаглалын үйл явцын нэгэн хэсэг болоод байна. “2003 оны байдлаар 192 орны 155 улсад улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл оршиж байна”¹¹ гэжээ. Улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл нь олон улс оронд түгээмэл байгааг онцолж байгаа ч дайн, үймээн самууны үед гэмт хэрэгтнүүдээс стратегийн ач холбогдолтой мэдээлэл авах нь төрийн бодлого боловсруулах үйл явцад тэднийг ашиглах нь гэмт хэрэгтнүүдийн ашиг сонирхолд нийцүүлэн бодлого боловсруулахаас ялгаатай юм.

Засгийн газар нь бослого үймээн дэгдээгч нарын хяналтад орсон бүс нутгийг эргүүлэн хяналтандаа авахад гэмт хэрэгтнүүдийн тусламжийг ашигласан тохиолдлууд түгээмэл байдаг. Тухайлбал, Меделлин хар тамхины картелтай хийсэн дайны үеэр Засгийн газар нь гэмт хэрэгтнүүдийн нөөц боломж, мэдлэгт ихээхэн тулгуурлаж байжээ.¹² Тэр ч байтугай АНУ-ын түүхэнд төр нь зохион байгуулалттай гэмт хэрэгтнүүдтэй хамтран ажиллаж байсан тохиолдол бий.

Дэлхийн II дайны үеэр Нью Йоркийн боомт нь АНУ-д стратегийн ач холбогдол бүхий газар байсан бөгөөд үүнийг Нацистуудын хорлон сүйтгэх ажиллагаанаас хамгаалах нь маш чухал байсан. Тухайн үед уг боомтыг Мафи болон Лонгшормэны холбоо хянадаг байжээ. Мафи нь төрийн хэрэгжүүлэхээс зайлсхийсэн арга хэрэгслийг ашиглах боломжтой байсан. Ингээд АНУ-ын Тэнгисийн цэргийн тагнуулын алба нь тухайн үед шоронд хоригдож байсан Америкийн Мафийн

толгойлогч нарын нэг болох Лаки Лучианотой холбогдож тохиролцоо хийсэн. Хэрэв Мафи нь боомтыг хамгаалахад тусалбал Лаки Лучианог Нью-Йорк мужийн хойд хэсэгт орших Данаморра мужийн шоронгоос Манхатангай ойролцоо орших шорон руу шилжүүлнэ гэж тохиролцжээ. Ингээд боомтыг амжилттайгаар хамгаалж, дайны дараа Лучианог Америкаас Итали руу шилжүүлсэн байна.¹³

Мэргэжлийн зохион байгуулалттай гэмт хэргийн бүлэглэлүүд нь төрөөс илүү аюулгүй байдал, нийгмийн халамж үзүүлж байсан тохиолдлууд ч бий. Улс төр-гэмт хэргийн харилцаа холбоогүй улс төрийн систем орших бараг боломжгүй байдаг. Уг хамтын ажиллагаа нь өөр өөр түвшний албан хаагчдын харилцаа холбооноос бүрддэг. Орчин, нөхцөл байдалд нөлөөлж буй хүчин зүйлс нь энэ хоёр бүлгийн харилцааны хүчний харьцааг хэлбэлзүүлж байдаг. Уг харилцаа холбоо нь хувирамтгай, үргэлж хөдөлгөөнд оршдог. Тухайлбал, төрийн давамгайл байдал нь нийгмийн эмх цэгц, дүрэм журмыг сахиулах чадваргүй байдлаас болж буурч болно. Өөрөөр хэлбэл, Засгийн газрын хууль ёсны байдал нь их хэмжээгээр буурахад гэмт хэрэгтнүүдийн хяналт давамгайлах хандлагатай байдаг.

Хамгийн гол асуудал нь энэхүү хоёр бүлгийн хүчний харьцаа юм. Уг харилцаа холбоонд төр нь давамгайлсан байр суурьтай байж зөвхөн тодорхой бүлгийн ашиг биш, нийгмийн сайн сайхныг урьтал болгох боломжтой. Энэ нь

⁶ Menace to Society, 6.

⁷ Menace to Society, 3–5.

⁸ Ибид.

⁹ Ибид.

¹⁰ Ибид.

¹¹ Menace to Society, 6.

¹² National Strategy Information Center, “The Political-Criminal Nexus,” 4.

¹³ Annelise Anderson, “Causes of the Political Criminal Nexus,” 2012/12/15 нэвтэрсэн, <http://andrsn.stanford.edu/Other/pcn.html>.

гурван ангиллын хүчин зүйлсээс хамааран хэлбэлздэг, үүнд улс төр, эдийн засаг, нийгмийн соёл орно.¹⁴ Улс төрийн хүчин зүйлнв ерөнхийдөө Засгийн газрын улс төрийн засаглал тогтоох чадавхи болон ард иргэдийн хууль ёсны байдлыг нь хүлээн зөвшөөрч буй үзүүлэлт, түүний удирдан жолоодох чадавхиас хамаардаг. Улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл нь төрийн эрх барьж буй улс төрийн намд тавих хяналт тэнцвэр нь дутмаг эсвэл засгийн газартай харьцуулахад сул дорой иргэний нийгэмтэй улс орнуудад цэцэглэн хөгждөг.

Хяналт тэнцвэр (checks and balance) гэдэг нь “Эрх мэдэл төр засгийн гурван салаанд (хууль тогтоох, гүйцэтгэх, шүүх) хуваагддаг бөгөөд салаа бүр тус тусын эрх үүргийн дагуу бусад салбарт хяналт тавьж тэнцвэржүүлж байдаг. Ийм хяналт тэнцвэр засгийн газраас иргэдийн өмнө хүлээх ба ээлжит сонгуулиар дамжин хэрэгждэг улс төрийн хариуцан тайлагнах тогтолцоог бэхжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой байдаг”.¹⁵

Төрд хяналт тавьдаг байгууллагуудын дутагдал нь улс төрчдөд хариуцлага, дагаж мөрдөх, гэм зэмээ хүлээх, үүрэг хүлээх болон тайлагналтын хариуцлагын тогтолцоо бүрдүүлэхэд хүндрэл үүсгэдэг. Үүний улмаас тэд төрийн эд баялаг, засгийн газар доторх хүчний тэнцвэрт байдал, хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөг хувийн ашиг сонирхолдоо ашигладаг. Тэд мөн зохион байгуулалттай гэмт хэргийн бүлэглэлүүдийг ч төрийн хяналтын гадуур байлгаж, чухал мэдээллийн эх үүсвэрт нэвтрүүлэх замаар

ашиглаж ч болзошгүй. Иймээс сул дорой институт, улс төрийн ивээн тэтгэх системтэй, Засгийн газар нь хууль журам сахиулах чадваргүй нийгэмд улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл өсөн төлждөг. Энэ төрлийн улс төрийн систем нь тогтворгүй бөгөөд олон нийтийн бослого, иргэний дайнд хүртэл өртөмтгий байдаг. Уг нөхцөл нь төрийн гэмт хэргийн бүлэглэлүүдтэй хамтарч “хүссэн эмх цэгц”-ээ бүрэлдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлдэг. Энэ төрлийн төрийн бодит шинж чанар нь гэмт хэргийн байх бөгөөд улс төр-гэмт хэргийн нэгдэлд идэгдсэн байдаг.

“Улс төр болон эдийн засгийн шилжилтийн үед буй орчин цагийн төр нь улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл хөгжихөд маш өртөмтгий байдаг.”¹⁶ Эрдэмтэн Годсоны онцолж буйгаар “Эдийн засаг болон улс төрийн шилжилтийн байдал нь нийгэмд ямар зан төлвийн хэм хэмжээг зөвшөөрч болох уу гэдэгт тодорхойгүй байдал үүсгэж, хуучин болон шинэ төрийн албан хаагчдад гэмт хэргийн оппортунистуудтай хамтран ажиллах маш таатай орчин бүрдүүлдэг.”¹⁷ Учир нь хяналт нь хуучин тогтолцоо болон шинээр үүсч буй засгийн газар аль алинаар нь баталгаажуулаагүй байдаг.

ЗХУ болон түүний харьяанд байсан улс орнуудад коммунизмаас ардчиллын тогтолцоонд шилжих үед институцийн хоосон орон зай үүссэний улмаас улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл үүсэх нөхцөл бий болсон. Үр нөлөөгүй засгийн газрын бодлого, тодорхойгүй улс төрийн систем, хяналт тавьдаг

байгууллагуудын дутмаг байдал нь эдгээр сул дорой төрүүдэд авилга өргөжин тэлэх нийгмийн соёлыг бий болгож, улмаар улс төр-гэмт хэргийн нэгдлийг үүсгэсэн.

Дараагийн нөхцөл байдал болох нийгмийн соёлын асуудал нь улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл үүсэхэд онцгой үүрэг гүйцэтгэдэг. Гэмт хэрэгтэн ч энгийн иргэн ч тэдэнд аюулгүй байдал, эдийн засаг, хувийн хэрэгцээ шаардлага, тэмцэл зөрчилдөөнд шийдвэр гарц бий болгодог бүлгүүдэд хүлцэнгүй дуулгавартай хандах хандлагатай байдаг. Энэ нь ивээн тэтгэгч-хүлээн авагчийн харилцааг (Patron-Client) үүсгэж улс төрийг хувийн ашиг сонирхолд суурилсан (персоналистик/personalistic) систем болгодог. Мөн соёлын болон гэр бүлийн хүчтэй өв уламжлал нь персоналистик улс төр бүрэлдэхэд нөлөөлдөг.

Ивээн тэтгэгч-хүлээн авагчийн харилцаа нь Латин Америкийн хуучин колони улсуудад түгээмэл байдаг. Колончлолын үед Португалийн колончлогчид нутгийн элитүүдтэй бат бэх ивээн тэтгэлтийн харилцааг үүсгэсэн. Колончлогчид нь өөрсдийн эрх мэдэл, хяналтыг нутгийн элитүүдтэй бий болгосноор тухайн бүсэд хяналтаа тогтоодог байсан бөгөөд үүний хариуд элитүүдэд тусгай эрх дарх эдлүүлж, ховор хомсдолтой нөөц баялагт нэвтрэх онцгой эрхийг олгодог байжээ. Иймээс Латин Америкт колончлолын үеэс үүдэлтэй ивээн тэтгэгч-хүлээн авагчийн нийгмийн соёл бүрэлдсэн.

Авилга хахуулийг олон нийт энгийн үзэгдэл, хүлээн

¹⁴ Menace to Society, 8-17.

¹⁵ Ц.Даваадулам, “Засаглалын үзэл баримтлал, нэр томъёоны тайлбар толь бичиг”, (Улаанбаатар, 2010), 19.

¹⁶ National Strategy Information Center, “The Political-Criminal Nexus,” 8.

¹⁷ Menace to Society, 11.

зөвшөөрч болохуйц зүйл хэмээн хүлээн авах олон нийтийн үзэл бодол нь улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл бий болоход нөлөөлдөг. **Гэмт хэрэг, авлига хахууль хоёрыг нэг зоосны хоёр тал хэмээн авч үзэж болох бөгөөд оршин тогтнол нь бие биеэсээ харилцан хамааралтай.** Мэргэжлийн гэмт хэрэгтнүүд нь өөрсдийн зорилгодоо хүрэхийн тулд хууль журмаас гадуур үйл ажиллагаа явуулах бүхий л боломж бололцоог чадварлагаар ашигладаг оппортунистууд юм. Ингэхдээ тэд авлига хахуульд автсан улс төрийн тогтолцоог ашигладаг. Авлига хахууль нь нийгмийн өдөр тутмын амьдралд нэвчих үед авлига хахуулийн дадал зуршил үүсч, энэ нь энгийн үзэгдэл болон хувирдаг. Улмаар хүмүүс хүлээн зөвшөөрч болохуйц зүйл болон болохгүй зүйлийг ялгахад больдог. **Энэ нь цаашлаад жигшихүйц хууль бус үйл ажиллагаа болон эрхэмлэхүйц шударга ёсны хоорондын ялгааг бүдгэрүүлж эхэлдэг.**

Гэмт хэрэгтнүүдийг үндэсний баатрууд гэж хүлээн зөвшөөрдөг нийгэм нь гэмт хэрэгтнүүдийн авлига хахуулийн дадал зуршлыг “хууль ёсны” болгон хувиргадаг. Засгийн газар нь нутгийнханд хүрч ажиллаж чадахгүй байгаа, нийгмийн хамгааллын үйлчилгээ үзүүлж, аюулгүй байдлыг хангаж чадахгүй институцийн хоосон орон зай үүссэн газарт мэргэжлийн гэмт хэрэгтнүүд уг хоосролыг нөхөх хандлага гаргадаг. Ийм нөхцөлд гэмт хэрэгтнүүд нь баатрууд болон хувирдаг. Тухайлбал, Колумбийн Мэдэллин картелийн Кокайны Загалмайлсан эцэг хэмээн нэрд гарсан Пабло Эскобар нь олон нийтэд “Шилийн сайн

эр” эсвэл “Робин Гуд” мэтээр хүндлүүлж байсан.¹⁸ Тэрээр төрийн үйлчилгээ, тусламж хүрдэггүй ядуусын алслагдсан хороололд орон сууц, сургууль, сүм хийд бариулж байсантай холбоотой. Түүнийг нас барсны дараа хүртэл хүмүүс оршуулган дээр нь цэцэг авчирч, түүнд дуу хүртэл зохиож, өнөөг хүртэл дуулдаг байна.

Энэ төрлийн нийгэмд залуус нь баян чинээлэг хүмүүсийг шүтэн бишрэх хандлагатай байдаг. Тэдэнд мөнгөний эх үүсвэр, мөнгө олоход ашигласан арга зам нь чухал биш болчихдог. Тэд мэргэжлийн зохион байгуулалттай гэмт хэргийн бүлэглэлийг ажил олгогчид, амьдралаа дээшлүүлэх боломж, аюулгүй байдлын баталгаа гэж хардаг. Энэ нөхцөл байдал нь гэмт хэрэгтнүүдэд улс төрийн шийдвэрт нөлөөлөх боломж эсвэл улс төрийн сонгуульд ялах боломжийг ч олгодог тул сайн засаглал, улсыг бүхэлд нь удирдан жолоодох төрийн нэгдмэл чанарт маш сөрөг нөлөөтэй. **Улмаар албан ёсны жинхэнэ Засгийн газрын хажуугаар параллель мэргэжлийн гэмт хэрэгтнүүдийн засаглал бий болдог.** Эрдэмтэн Стрэнж үүнийг “Төрийн ухралт” гэж нэрлэсэн.¹⁹ Энэ нь төрийн албан хууль ёсны байдал нь өөр нэгэн засаглалын хүчнээс болж буурсныг хэлж байгаа бөгөөд энэ тохиолдолд мэргэжлийн зохион байгуулалттай гэмт хэрэгтнүүд юм.

Улс төр-гэмт хэргийн

¹⁸ PBS Frontline - Godfather of Cocaine - Pablo Escobar - Хэсэг 1/4, 2011, http://www.youtube.com/watch?v=gVXSekpHvYM&feature=youtu.be_gdata_player.

¹⁹ Susan Strange, *The Retreat of The State: The Diffusion of Power in the World Economy*, Cambridge Studies in International Relations 49 (New York: Cambridge University Press, 1996), 110–121.

нэгдэлд нөлөөлөх дараагийн хүчин зүйл нь эдийн засгийн нөлөөлөл юм. Гэмт хэрэгтнүүд нь сөрөг аргаар бизнес эрхлэгчид бөгөөд үүнтэй уялдан ямар ч бизнес үйл ажиллагаатай адил тэдний бизнес нь эрэлт болон нийлүүлэлтийн харилцан уялдаа холбооноос шууд хамаардаг. “Хууль бус бараа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний эрэлт болон үүнийг нийлүүлэлтээр хангах ажиллагаа нь зохион байгуулалттай гэмт хэрэг бий болоход онцгой үүрэг гүйцэтгэж, улмаар улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл бий болох үйл явцыг хялбарчилдаг”.²⁰ Энэ нөхцөлд зохион байгуулалттай гэмт хэргийн бүлэглэл нь төрөөс илүү эрх мэдэлтэй болж улсын эдийн засгийг хянах, түүнд нөлөөлөх чадвартай болдог. Тухайлбал, улсын өмчит үйлдвэр, компаниудын хувьчлалыг буруу төлөвлөж явуулсан нь улс төрд гэмт хэрэгтнүүд нөлөөллөө бэхжүүлэхэд хүргэж, төрийг гэмт хэрэгжүүлэх үүд хаалгыг ЗХУ-д нээсэн. “...1993 оны дунд үе гэхэд ОХУ-д 40 мянган аж ахуйн нэгж зохион байгуулалттай гэмт хэргийн байгууллагуудын хяналтанд орсон байсан.”²¹ Үүний уршгаар ОХУ-ын төрийн эрх мэдэл буурч, авлига, хахууль нийгмийн салаа мөчир бүхэнд бүрэлдэж, төрийн институцууд нь гэмт хэрэгжсэн.

“Бүх нийгэмд, улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл нь маш хор уршигтай, учир нь энэхүү холбоо нь өөрийн санхүүгийн ашиг сонирхлыг иргэд эсвэл төрийн урт хугацааны ашиг сонирхлын дээр тавьдаг”.²² Гэмт ²⁰ Menace to Society, 15. ²¹ Svetlana P. Glinkina, “Privatizatsiya and Kriminalizatsiya: How Organized Crime Is Hijacking Privatization,” *Demokratizatsiya: Journal of Post-Soviet Democratization* 2 (1994), 388. ²² Menace to Society, chap. 7, Хуудас 199.

хэргээс олох их хэмжээний ашиг орлого нь гэмт хэрэгтнүүдийг “эрх баригчид”-ыг авлига, хахуулийн аргаар худалдан авах боломжийг бүрдүүлдэг. **Ингэхдээ тэд шударга ёс, шүүн таслах ажиллагаанаас дархлаажиж, хяналт эрх мэдлийн бүсээ өргөжүүлдэг.** Энэ нь эргээд Засгийн газрын хууль ёсны байдлыг сулруулдаг. Өмч хувьчлал нь ОХУ-д бусад ЗХУ-ын бүрэлдэхүүнд байсан орнуудаас эрт явагдсан. Өмч хувьчлалыг эхлүүлснээс 5 жилийн дараа ОХУ-ын Засгийн газар нь улсын эдийн засгийн 20 хүрэхгүй хувийг хяналтандаа байлгаж байжээ.²³ Иймд шинэ Засгийн газрын үр нөлөөт байдал нь анхнаасаа л доройтолд орсон.

Түүнчлэн, Үндэсний аюулгүй байдлын төв улс төр-гэмт хэргийн нэгдлийн талаарх дэлгэрэнгүй судалгаандаа гэмт хэргийн байгууллагууд болон тэдний хамтрагчдын хууль ёсны эдийн засгийн нэгжүүдэд үзүүлэх үйлчилгээний түргэн шуурхай байдал нь улс төр-гэмт хэргийн нэгдлийг өргөжин хөгжихөд нөлөөлдөг гэж дурджээ.²⁴ “Хууль бус банк, санхүүгийн байгууллагууд нь хуулийн дагуу үйл ажиллагаа явуулдаг банкуудыг бодвол татвараас зайлсхийх, мөнгө угаах ч биш бүр хууль ёсны санхүүгийн гүйлгээнд хүртэл илүү түргэн шуурхай, энгийн, хүнд сурталгүй, найдвартай үйлчилгээ үзүүлж болзошгүй.”²⁵ Иймд бүтцийн алдаа дутагдал, дагаж мөрдөх ёстой процедур нь авлига хахууль зэрэг хууль бус үйл ажиллагааг өргөжихөд нөлөөлдөг. Үүнтэй уялдан хууль ёсны болон хууль бус үйл

ажиллагаа нь хамгийн өндөр эрсдэл бүхий салбаруудад холилдож болзошгүй. Үүнд, сонгуулийн санхүүжилт, сонгууль, банк санхүү, үл хөдлөх хөрөнгө, ачаа тээвэрлэлт, жижиг дунд үйлдвэрлэл зэрэг багтана. Энэ үед зөв хүмүүстэй танил байж, тэдэнтэй сайн харилцаа холбоотой байна гэдэг нь маш чухал болдог. Тэд асуудлын бодит шинж чанар, оролцогчдын ашиг сонирхлоос шалтгаалан өөр өөр төрлийн улс төр-гэмт хэргийн нэгдлийн бүлэглэл бий болгодог.

Улс төр-гэмт хэргийн нэгдэлд оролцож буй талууд нь харилцан адилгүй ашиг хонжоо хүртдэг. Гэмт хэргийн бүлэглэлүүд нь ихэвчлэн нутгийн болон үндэсний хэмжээний улс төрийн эрх мэдэлтнүүдтэй эрсдлээ бууруулах зорилгоор харилцаа холбоо үүсгэдэг. Гэмт хэрэгтнүүдийн нэн тэргүүний сонирхол нь ашиг хонжоог дээд цэгт нь хүргэх ч мөн нийгмийн хүндэтгэл хүлээх, нийгмийн дайснуудаа устгах сонирхолтой байж болно. Улс төрчид нь хөрөнгөжихөөс өөр сэдэлтэй ч байж болно. Улс төрийн эрх мэдэлтнүүдийн хөрөнгөжихөөс бусад сэдэлтийг тодорхойлох нь бодлогын чанартай алдааг илрүүлэхэд ач холбогдолтой. Хэрэв улс төрчид нь сонгуулийн компанит ажлаа санхүүжүүлэх зорилгоор гэмт хэрэгтнүүдтэй хамтарч байгаа бол сонгуулийн санхүүжилтын шинэчлэл нь асуудлыг шийдвэрлэхүйц бодлогын чанартай асуудал байж болох юм.

Дүгнэлт

Улс төр-гэмт хэргийн нэгдлийг үүсгэх орчин болдог улс төр, эдийн засаг, нийгмийн соёлын нөхцөл байдлууд нь

тухайн улсын онцлог шинж чанараас хамааран ялгаатай байдаг. Өөр өөр нөхцөл байдал нь орчиндоо зохицсон улс төр-гэмт хэргийн нэгдлийг бий болгодог. Тэр ч байтугай тухайн нийгэм нь өөрийн онцлогт нийцсэн олон төрлийн зохион байгуулалттай гэмт хэргийн бүлэглэлийг үүсгэхэд хүргэдэг. Иймд тухайн орны түүх, нийгмийн хэм хэмжээ, үнэт зүйлс болон сэтгэлгээг улс төр, гэмт хэрэг улмаар улс төр-гэмт хэргийн нэгдлийг ойлгохын тулд харгалзан үзэх нь маш чухал юм.

Зарим эрдэмтдийн судалгаанаас үзэхэд, улс төр-гэмт хэргийн нэгдэл нь олон оронд түгээмэл байгааг онцолж байгаа ч дайн, үймээн самууны үед гэмт хэрэгтнүүдээс стратегийн ач холбогдолтой мэдээлэл авч төрийн бодлого боловсруулах үйл явцад тэднийг ашиглах нь гэмт хэрэгтнүүдийн ашиг сонирхолд нийцүүлэн бодлого боловсруулахаас ялгаатай юм.

Судалгааны эцэст дүгнэхэд хоёр өөр зорилготой (улс төр, гэмт хэрэг) бүлгийн харилцаанд хүчний харьцаа нь хамгийн чухал асуудалд тооцогдож байна. Энэхүү нэгдэл, харилцаа холбооноос зайлсхийх аргагүй, эцсийн мухардалд орсон нөхцөлд төр нь өөрийн давамгайл байдлыг хадгалах, удирдан жолоодох чадвартай байснаараа өөрийн жинхэнэ үүрэг болох иргэдийн эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалж, урт хугацааны зорилтот ашигтай нөхцлийг бүрдүүлж чадна. Үүнд, улс төр, эдийн засаг, нийгмийн соёлтой холбоотой нөхцөл байдал үндсэн үүрэг гүйцэтгэнэ. Учир нь төр нь хууль ёсны гэж хүлээн зөвшөөрөгдөхийн тулд эдгээр гурван салбарт чадавхиа давхар хангах шаардлагатай.

²³ Menace to Society, chap. 7, Хуудас 201.

²⁴ National Strategy Information Center, “The Political-Criminal Nexus,” 10–12.

²⁵ Ибид., 10.

Уг асуудалд бүтэц, төрийн бодлогын оновчгүй асуудлууд ч авлига хахууль бусад гэмт хэргийг өдөөх, гэмт хэрэгтнүүдийн үйл ажиллагааг хүчээ авахад ч нөлөөлдөг. Иймд тухайн улсын нөхцөл байдал, онцлогт тохирсон төрийн бодлогыг оновчтой хэрэгжүүлэх нь улс төр-гэмт хэргийн нэгдлээс сэргийлэх, гэмт хэрэгтнүүдийн үйл ажиллагаа өргөжин тэлж, эдийн засаг, нийгмийн соёлд тодорхой байр суурь эзлэх, улмаар улс төрд нөлөөлөх боломжийг бууруулахад ач холбогдолтой.

Ном зүй

Annelise Anderson, "Causes of the Political Criminal Nexus," 2012/12/15 нэвтэрсэн, <http://andrsn.stanford.edu/Other/pcn.html>.

Menace to Society: Political-Criminal Collaboration around the World (New Brunswick, N.J: Transaction Publishers, 2003)

National Strategy Information Center, "The Political-Criminal Nexus," Trends in Organized Crime 5, no. 2 (December 1, 1999).

PBS Frontline - Godfather of Cocaine - Pablo Escobar, 2011, <http://www.youtube.com/watch?v=gVXSekpHvYM&feature=youtu>

be_gdata_player.

Susan Strange, The Retreat of The State: The Diffusion of Power in the World Economy, Cambridge Studies in International Relations 49 (New York: Cambridge University Press, 1996).

Svetlana P. Glinkina, "Privatizatsiya and Kriminalizatsiya: How Organized Crime Is Hijacking Privatization," Demokratizatsiya: Journal of Post-Soviet Democratization 2 (1994), 385-394.

Ц.Даваадулам, "Засаглалын үзэл баримтлал, нэр томъёоны тайлбар толь бичиг" (Улаанбаатар, 2010).

POLITICAL-CRIMINAL NEXUS AND THE
ISSUE OF THE STATE LEGITIMACY

Research led by:

Doctor Professor Louise Shelley

Director, Terrorism, Transnational Crime and Corruption Center (TraCCC)

University Professor, School of Public Policy, George Mason University

About the author:

The Author, Ms. Enkhchimeg Sengee (Mahra), is an independent, free-lance Researcher. In Mongolia, previously, she worked for the government ministry, a non-profit organization, as well as the United Nations Development Programme for Development. Ms. Sengee has a graduate degree from the School of Public Policy of George Mason University in Washington DC with a Master's Degree in Economics, Public Policy, and concentration on Transnational Organized Crime and Money Laundering.

In Washington DC, she worked as a Researcher at Terrorism, Transnational Crime, and Corruption Center (TRACCC), and at the World Bank headquarters as a Short-Term Consultant at the Stolen Asset Recovery Initiative.

Currently, Ms. Sengee works at the Financial Information Unit of the Central Bank of Mongolia.

“In all societies, the political-criminal nexus is harmful because this coalition places its financial interests above those of the citizenry or the long-term objectives of the state”¹

The power relation of these two groups fluctuates depending on three groups of factors: political, economic, and cultural².

A political criminal nexus is a “... collaborative relationship of organized crime groups with state authorities to gain access to, and to exploit for their own purposes, the political, economic and social apparatus of the state”³. The cause and occurrence of political-criminal nexus (PCN) are specific to the unique conditions of a given country. In general, the causal conditions of PCN are classified into three main categories: *political, economic, and cultural*⁴.

Most countries of the former Union of Soviet Socialist Republics (USSR) have a medium to strong PCN. The political, economic, and cultural conditions in USSR could not have been better suited to the occurrence of a solid PCN. Due to ill-designed privatization and misguided foreign aid the PCNs in USSR further solidified transforming itself into a criminalization of the state institutions in Soviet Union. Therefore, the PCNs in USSR and Soviet Union provide vital lessons about synthesis of politics and professional criminal world.

A political-criminal nexus

³ National Strategy Information Center, “The Political-Criminal Nexus,” Trends in Organized Crime 5, no. 2 (December 1, 1999): 1, doi:10.1007/s12117-999-1032-3.

⁴ Menace to Society: Political-Criminal Collaboration Around the World (New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, 2003), 8–17.

(PCN) is a collaboration of two sets of groups: the political establishment and the organized crime⁵. The *criminals* often conduct their illicit activities in a clandestine manner or in the underworld. Their activities are shielded from a common-set rules and regulations that the rest of the society abides by. The National Strategy Information Center determines criminals in the same vein as “Individuals who have an ongoing relationship with one another, who make their living primarily from a variety of clandestine, profit-making activities deemed illegitimate or criminal by one or more states”⁶.

In contrast, a political establishment creates the rules and regulations in order to safeguard the welfare of overall society. Godson identifies different levels within this establishment. The first level is the *office holders* - the “executive, legislative and judicial branches of government”⁷. This includes “...security bureaucracies, the military, paramilitary, intelligence and security services, diverse police and law enforcement, prosecutors and judges”⁸. The second group is the *front men*

⁵ Menace to Society: Political-Criminal Collaboration around the World (New Brunswick, N.J.: Transaction Publishers, 2003), 7-18.

⁶ Menace to Society, 6.

⁷ Menace to Society, 3–5.

⁸ Ibid.

¹ Menace to Society, chap. 7 Page 199.

² Menace to Society, 8–17.

responsible for supporting office holders. “They include political party officials, public relations firms, businesses, legal advisers, accountants, and NGOs supportive of the parties”⁹. The third group is the *legal opposition* that rotates in and out of official positions¹⁰.

“The state and organized crime have never been separate...” and the Government used criminals as a vital source of information in the past. NSIC reveals that the organized crime has become part of the ‘governing processes in a majority of the countries in the world. By 2003, 155 of 192 states in the world had weak (35) to strong characteristics of political-criminal nexus’¹¹. As mentioned, some literature on the PCN suggest that these coalitions tend to exist in many countries, however it is crucial to emphasize that during civil unrest or war criminals could be used as an important source of intelligence or strategic information to the state. But it is fundamentally different than making a public policy favorable to the criminal world-as in the case of the PCN.

There are many instances that the government sought assistance from criminals to establish control over isolated parts of the country dominated by insurgents. In the war against Medellin cartel, the government often relied on the resources and expertise of the criminals¹². Also, there are cases even in the history of the United States of America (USA) where state apparatus cooperated with the organized crime.

During the World War II, the New York harbor was a strategic

unit to the U.S. and it was essential to protect it from the Nazi sabotage. During that time, the Mafia and the Longshoremen’s Union controlled the harbor and could use techniques that the state was reluctant to use. So, the Naval Intelligence of the U.S. contacted the leading American Mafia figure-Lucky Luciano-who happened to be in a prison. They made a deal that if the Mafia helps protect the harbor, Lucky Luciano will be transferred from the upstate New York (Danamorra State Prison) to location closer to Manhattan. The harbor was protected and at the end of the war Luciano was deported to Italy¹³.

There are other instances where professional organized crime groups provided more protection and welfare to the people than the state. It is almost impossible to find a political system immune to PCN. The cooperation between the political establishment and the criminal underworld consists of interaction between different levels of officials. Factors related to changing conditions contribute to changes in power relations among the groups. The relationship is dynamic and fluid. For example, a dominant role of the government could change due to its inability to maintain order in a society. In other words, criminals tend to dominate PCN if the government legitimacy is substantially undermined.

The vital factor remains the power relation within the nexus or relationship because only if the state is dominant in this relationship, it could safeguard the well-being of the whole society, not only profit-maximization of a certain group (criminal authority).

¹³ Annelise Anderson, “Causes of the Political Criminal Nexus,” accessed December 15, 2012, <http://andrsn.stanford.edu/Other/pcn.html>.

The power relation of these two groups fluctuates depending on three groups of factors: *political, economic, and cultural*¹⁴. *Political factors* are mainly related to the state capacity to govern and its legitimacy to rule over others. PCNs flourish in a society which lack of checks and balance of a major ruling political party or weak civil society in comparison to the government.

Checks and balance means “Power is divided among three branches of the government (legislature, executive, and judiciary), each of which checks-that is restrains-and balances the others. The branches share certain powers but also exercise some exclusive powers. Such checks and balances are essential to complement the political accountability of the government to the population, which is exercised through periodic elections.”¹⁵

The politicians are not held accountable for their actions due to a lack of watchdog organizations. Therefore, they exploit the state funds or a system of balance of power within the government or a free press for their personal gain. They also exploit organized crime in exchange for protection or for providing valuable information to them. Thus, societies with weak institutions, patronage systems, and inability of the government to enforce laws and regulations provide a fruitful environment for PCNs to grow. This type of political system is unstable and vulnerable to popular protest or coup d’états. Therefore, the state tends to cooperate with organized crime to maintain ‘their preferred order’ in the society. These states

¹⁴ Menace to Society, 8–17.

¹⁵ Davaadulam.Ts, “Glossary of Concepts and Terms in Governance”, (Ulaanbaatar, 2010), 19.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Menace to Society, 6.

¹² National Strategy Information Center, “The Political-Criminal Nexus,” 4.

are likely to be both criminal in nature as well as embedded in a strong PCN.

A state in transition is particularly vulnerable to PCN. “Contemporary states in both economic and political transitions appear to be particularly susceptible to the development of PCN”¹⁶. Godson emphasizes that an “Economic and political transitions create uncertainty regarding what norms of behavior are acceptable, and provide an extremely favorable environment for former and current state officials to work with criminal opportunists”¹⁷. The control is neither secured by the former system or the emerging new regime.

This occurred in Soviet Union and its former republics due to an institutional void during the regime change from communism to democracy. Ineffective government policies; incompatible political system; and a lack of watchdog organizations in these weak states have further caused culture conducive to endemic corruption, thereby strengthening PCN.

The following *cultural factors* tend to play a significant role in the PCN. Individuals both criminal and non-criminal tend to be obedient to groups which can provide them security, solutions to economic and personal needs, and to conflicts. This promotes patron-client relations and makes politics *personalistic*. Moreover, strong cultural and family tradition contributes to personalistic politics too.

Patron-Client relationships are common in former colonies of Latin America. During the

colonization period in Latin America, the Portuguese colonizers established a strong patronage relationship with the local elites. The colonizers enforced and maintained their control through their patronage relationships with local elites. These elites enjoyed special privilege and were granted a unique access to scarce resources. Thus, a tradition of patron-client relationships became part of the culture of Latin American former colony states.

A popular public perception of corruption being acceptable and normal contributes to development of PCN. Corruption and crime share a symbiotic relationship. They depend on one another's existence. The professional criminals are extremely skilled opportunists capable of taking advantage of every opportunity to skirt around the law to achieve their goals. In the process, they benefit from crony and corrupt political establishments. When corruption is embedded in everyday life of the society, corrupt practices become accepted by the public as ‘normal’. Then, people fail to distinguish between what is acceptable and what is not. Further, it results in blurring of what is criminal and what is honorable.

A society accepting criminals as national heroes makes criminals and their corrupt practices legitimate. Criminals tend to fill the institutional void where government is unable to reach or to provide welfare and protection to the locals. Thereby, criminals tend to be worshiped like heroes. Pablo Escobar of the Colombian Medellin cartel known as ‘The Godfather of Cocaine’ was respected by people like a ‘folk hero’ or ‘a Robin hood’¹⁸. He built residential houses,

¹⁸ PBS Frontline - Godfather of Cocaine -

schools, church in slums where people lacked assistance from the state. Even after his death, people kept bringing flowers to his grave and dedicated songs to him. These songs are still sung by locals.

In such societies, young people tend to worship the ‘wealthy’. For them the source of wealth, and methods used to create it are unimportant. They look toward professional organized crime groups as providers of employment, opportunity and protection. This situation has a negative implication on the overall governability of the country because criminals can impact political decisions or even get elected in political-elect posts. Consequently, a parallel government of professional criminals is established along with the formal government. Strange refers to this phenomenon as ‘a retreat of state’¹⁹. It means that the official state's legitimacy is undermined by another governing forces, in this case the professional organized criminals.

The preceding vital factor to development of PCN is the *Economic Factor*. In general, criminals are businessmen who conduct their business by *other means*. Consequently, like any other business activity their businesses are dependent on the *Supply* and *Demand* dynamics of the market. “The demand for illegal goods and services and the effort to supply the demand can contribute in a significant way to the creation of organized crime, and hence facilitates creation of

Pablo Escobar - Part 1/4, 2011, http://www.youtube.com/watch?v=gVXSekpHvYM&feature=youtube_gdata_player.

¹⁹ Susan Strange, *The Retreat of The State: The Diffusion of Power in the World Economy*, Cambridge Studies in International Relations 49 (New York: Cambridge University Press, 1996), 110–121.

¹⁶ National Strategy Information Center, “The Political-Criminal Nexus,” 8.

¹⁷ Menace to Society, 11.

PCNs²⁰. The organized crime tends to gain more power than the state. As a result, they are able to practice control over and influence the economy of the country. For example, ill-designed privatization of the state controlled industries and firms have reinforced the PCN and the criminalization of the state in Soviet Union. "...in mid-1993, there were 40,000 enterprises controlled or established by organized criminal organizations in Russia²¹. This resulted in undermining the state authority; endemic corruption; and the criminalization of state institutions in Russia.

"In all societies, the political-criminal nexus is harmful because this coalition places its financial interests above those of the citizenry or the long-term objectives of the state²². High proceeds of the criminals enable them to 'buy people in power' in a corrupt manner. In the process, they become immune from the justice system and expand their control. It has adverse impacts on the society including on the public confidence in the official government. Thereby, undermines the overall legitimacy of the government. The privatization occurred more rapidly in Russia than any other former-soviet republics. After five years since the inception of privatization, the Russian government controlled less than 20 percent of the state economy²³. Thereby, the new government's effectiveness was largely undermined from inception.

Moreover, National Security Information Center's in-depth

²⁰ Menace to Society, 15.

²¹ Svetlana P. Glinkina, "Privatizatsiya and Kriminalizatsiya: How Organized Crime Is Hijacking Privatization," *Demokratizatsiya: Journal of Post-Soviet Democratization* 2 (1994), 388.

²² Menace to Society, chap. 7 Page 199.

²³ Menace to Society, chap. 7 Page 201.

research on PCN revealed that efficiency of services provided to the legitimate economic actors by criminal organizations and their collaborators could be conducive to the growth of a PCN²⁴. "Criminal bankers often provide speed, simplicity, and confidentiality that surpass the services offered by legitimate banks, even for legitimate activities, let alone tax evasion and money laundering"²⁵. Thereby, factors related to the structural errors and/or lengthy regulatory processes promote criminal activities like corruption. Consequently, licit and illicit activities could merge in the most high-risk areas like campaign financing, elections, banking, real estate, cargo and shipping, small and medium entrepreneurship, and so on. Then, knowing the right people and having a good relationship with them becomes extremely important. They establish different kinds of PCNs depending on the nature of the issue and the benefits to the parties.

The parties involved in PCN have varying degrees of benefits from the collaboration. The criminal groups usually establish a relationship with local and national level political authorities to mitigate risks. Criminals are primarily interested in profit-maximization, but could be motivated to achieve social respect and to eliminate their social rivals too. In turn, politicians could have other motivations than personal-enrichment. Identifying motivation of political actors other than personal enrichment has a policy implication to it. If politicians are cooperating with criminal groups to secure their campaign financing,

²⁴ National Strategy Information Center, "The Political-Criminal Nexus," 10-12.

²⁵ *Ibid.*, 10.

a possible policy remedy could be a campaign finance reform.

Conclusion

The political, economic and cultural circumstances-conducive to PCN differ based on the unique conditions in given countries. Diverse environments form PCNs specific to its conditions. Countries or societies even experience different forms of organized crime due to its 'unique conditions'. Consequently, it is central to consider the history, social norms, common values and mindsets of the public in order to understand politics and crime, thus PCN.

Some literature on the PCN suggests that these coalitions tend to exist in many countries, however it is crucial to emphasize that during civil unrest or war criminals could be used as an important source of intelligence or strategic information to the state. But it is fundamentally different than making a public policy favorable to the criminal world-as in the case of the PCN.

The power relations between these two groups (state and the criminal world), with different roles, are fundamental to defining the ultimate outcome of this coalition. The state can accomplish its decisive goal, responsibility to achieve public well-being or long-term favorable conditions to the people only through maintaining its dominance in the relationship even during the times when it is challenged to avoid the collaboration with the criminal world. In the process, political, economic, and social culture play a vital role in these circumstances. Because the state ought to maintain its legitimacy in all three areas in order to be viewed as

legitimate state by its people. The implications related to structural issues and ineffective public policy contribute to corruption and other crimes making the criminals more conducive toward achieving greater power. Therefore, effective implementation of an accurate public policy is not only extremely important to prevent the occurrence of the PCN, but also critical to prevent criminals from achieving greater influence in the areas of economy and social culture, thus in the political arena.

Bibliography

Annelise Anderson, "Causes of the Political Criminal Nexus,"

2012/12/15 нэвтэрсэн, <http://andrsn.stanford.edu/Other/pcn.html>.

Menace to Society: Political-Criminal Collaboration around the World (New Brunswick, N.J: Transaction Publishers, 2003)

National Strategy Information Center, "The Political-Criminal Nexus," Trends in Organized Crime 5, no. 2 (December 1, 1999).

PBS Frontline - Godfather of Cocaine - Pablo Escobar, 2011, http://www.youtube.com/watch?v=gVXSekpHvYM&feature=youtu.be_gdata_player.

Susan Strange, The Retreat of

The State: The Diffusion of Power in the World Economy, Cambridge Studies in International Relations 49 (New York: Cambridge University Press, 1996).

Svetlana P. Glinkina, "Privatizatsiya and Kriminalizatsiya: How Organized Crime Is Hijacking Privatization," Demokratizatsiya: Journal of Post-Soviet Democratization 2 (1994), 385-394.

Ц.Даваадулам, "Засаглалын үзэл баримтлал, нэр томъёоны тайлбар толь бичиг" (Улаанбаатар, 2010).

